

ספר בני ציון

מאת

הגאון רבי בן ציון מיטבסקי הי"ד זצ"ל

אב"ד לבדובה - פלך וילנא

זכו מאתיים ושבעה סימנים
חידושים והערות בכל מקצועות התורה
מסודרים לפי ארבעה חלקי השו"ע

נדפס לראשונה ע"י אלמנת המחבר בשנת תרס"ח
ועתה נערך מחדש עם תיקוני מעיות,
בתוספת ציונים ומ"מ, מפתחות, ותוכן ענינים

תל-אביב תשס"ד

בני ציון

אורח חיים

סימן א

הירוי נכון לקושית הגאון רע"א בשו"ע
א"ח סי' הנ"ד לענין גול מצה, ומישב נמי
קושית הפני" בפסחים כ"ט ע"א:

בשו"ע א"ח (סי' תנ"ד סעיף ד') אין אדם יוצא
במצה גזולה, במה דברים אמורים
כשגול מצה, אבל אם גול חיטין או קמח
ועשאן מצה יוצא בה, שקנאה בשינוי, ודמים
הוא חייב לו, והקשה ע"ז הגאון רעק"א ז"ל
קשה לי אפילו אם גול מצה אמאי אינו יוצא
בה, הא כיון דלעסיה קניה בשינוי ובשעת
בליעה ידידה קאכיל, כמבואר בכתובות (דף ל'
ע"ב) דפריך הגמ' כיון דלעסיה וכו', וכן הקשה
ג"כ הפני" בפסחים (כ"ט ע"א) על הס"ד דרב
אחא בר יעקב דס"ל דלפינן שאור דאכילה
משאור דראיה, מה שאור דראיה שלך אי אתה
רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה
אף שאור דאכילה שלך אי אתה אוכל אבל
אתה אוכל של אחרים ושל גבוה, וכתבו
התוס' פירש"י מותר באכילה, וקשה דכיון
שהגביה הרי הוא חייב באחריותו ומקרי שלו,
והקשה הפני" אפילו לא הגביה תיפוק ליה
מדלעסיה קניה, כמבואר בכתובות (ל' ע"ב)
דפריך בגמ' סוף סוף כיון דלעסיה קניה,
והגרע"א מסיים שמצא כן בריטב"א סוכה (ל"ה
ע"א) שכ"כ לקושטא דמילתא דיוצא אדם
במצה גזולה משום דקניה בלעיסה, והיא
תמיה גדולה על השו"ע ותוס' פסחים הג"ל:

ונראה לענ"ד לישב דעת השו"ע והתוס'
דהנה ברמב"ם (פ"א מהל' גניבה ה"טו);
ופ"ב מהל' גזילה ה"טו) איתא מי שגנב כלי
ושוברו או פחתו או נשבר או נפחת מאליו
אין שמין לו הפחת אלא רואין כמה שוה אותו
הכלי ומשלם לבעלים שנים בדמיו והכלי
השבור יהי' לגנב, ואם רצו הבעלים ליטול
הכלי השבור וישלם להם הפחת והכפל
שומעין להם, וכתב ע"ז המ"מ וצ"ע למה לא
קני בשינוי מעשה, והי' דאולי בששמו עליו,
והלח"מ תירץ דלא תשיב שינוי מעשה גמור
אלא שינוי מעשה זוטא, דבעינן שיהי' עמו
שינוי השם, וכן הוא להלכה בשו"ע (סי' שני'
סע' ה'), וכתב ע"ז ה"טו שם דשינוי דנשבר
לא חשיב שינוי, רק לטובת הנגזל שלא יוכל
הגזולן ליתן לו בע"כ, אבל אם ירצה הנגזל
ליטלו כמות שהוא יכול ליטלו ולא חשיב
שינוי, ואינו דומה לשאר שינוי דהו' שינוי
גמור:

ולפי"ז לכאורה תיקשי על הגמ' דכתובות
דפריך הגמ' כיון דלעסיה קניה מה
מהני הלעיסה, הא לא עדיף לעיסה שלעס
הגזולן מאם שבר הגזולן את הכלי, שכתב
הרמב"ם דלא הוה שינוי לקנות ואמאי קונה
הכא בשינוי, דהא הלעיסה לא עשה שום
שינוי רק כמו שבירה, שאם רצה הנגזל נוטל
הכלי ומשלם הפחת: